

PREUZIMANJE KONTROLE

Kako upravljati kreditom

U današnjem svijetu svime se može trgovati. Gotovo svime. Sve ima svoju cijenu, prodavatelja, kupca, tržište. Dug je jedan od tih 'roba'. Dug je obveza neke osobe, pravne ili fizičke, da nešto plati (obično novac) drugoj osobi. Dugom se može trgovati, može ga se kupiti, prodati, preoblikovati... A ako se dugom može trgovati, dugom se itekako može i upravljati. I za to nije potreban doktorat iz financijskog trejdinga niti znanje velikih financijskih igrača kao što je [Warren Buffett](#). Već, za početak, dobro dođe pročitati ovaj tekst.

Veliki financijski stručnjaci, trgovci (nazovimo ih *trejderi*), dug i derivative duga smatraju imovinom kao i zlato, naftu, dionice i tako dalje. Tako postoje:

- CDO - collateralized debt obligations
- CDS - credit-default swaps
- TROR - total-rate-of return

Ponekad se dogodi da ste se prezadužili. Stambeni kredit nije jedini dug, to može biti gotovinski kredit, minus po tekućem računu, kreditna kartica kojom otplaćujete na rate, susjed od kojega ste posudili novac...

Iz Hrvatske narodne banke (HNB) kažu da je **upravljati kreditom** vrlo važno u svim fazama kreditnog odnosa, ali od ključnog je značaja **priprema za ugovaranje kredita**, odnosno sve radnje koje je potrebno poduzeti prije ugovaranja kredita. Tada je potrebno iskreno **procijeniti svoju trenutnu financijsku situaciju** te zamisliti nekoliko boljih i lošijih scenarija koje se mogu očekivati u budućnosti. Kada znamo naše **financijske mogućnosti**, otprilike znamo i koliko se mjesečno možemo zadužiti i na koji rok. Nakon toga slijedi istraživanje tržišta i analiza ponuda koje pružatelji usluga (banke) imaju.

- Tijekom kreditnog odnosa, upravljati kreditom podrazumijeva **razumjeti sve promjene** koje se mogu dogoditi ili se događaju te njihove posljedice. To znači da **znamo u kojim razdobljima** će se mijenjati **promjenjiva kamatna stopa** (ako smo ugovorili takvu vrstu kamatne stope) i što će to značiti za naš anuitet, ili što će značiti pojedina **promjena tečaja** u slučaju da kredit nismo ugovorili u valuti u kojoj imamo primanja - kažu iz HNB-a.

Tijekom kreditnog odnosa možemo napraviti i neke promjene poput:

- povećanja ili smanjenja roka otplate
- djelomične ili potpune otplate kredita
- moratorij na otplatu kredita i slično

Restrukturiranje ili refinanciranje

Iz HNB-a objašnjavaju da postoje dva temeljna pojma koja potrošači moraju znati:

- **RESTRUKTURIRANJE** - kada promjene radimo po **postojećoj kreditnoj obvezi**
- **REFINANCIRANJE** - ako postojeću kreditnu obvezu u potpunosti zamjenjujemo drugom obvezom (često i kod drugog pružatelja usluge)

Kod kreditnih obaveza ključno je **pridržavanje svih ugovornih odredbi** što podrazumijeva i redovnu otplatu kredita.

Rolanje duga

Bilo kakve opcije 'rolanja' dugova kod kojih **ne dolazi do istovremenog umanjenja** dugovanja kojeg imamo **po kamati** i dugovanja kojeg imamo **po glavnici**, dugoročno može dovesti do **još većih financijskih problema**.

Primjer 'rolanja' dugovanja je:

- konstantno **korištenje dopuštenog prekoračenja** u cijelosti bez pokušaja otplate

Primjer refinanciranja je **podizanje kredita** kojim otplaćujemo **ranije preuzete obveze** uz nižu kamatnu stopu, a otplatom kredita otplaćujemo i glavnici i kamate te **smanjujemo ukupno dugovanje** koje smo imali.

Refinanciranje kredita, odnosno mogućnost da nam takva opcija u budućnosti bude dostupna, počinje još u **fazi planiranja zaduživanja**. Već tada bismo **trebali razmišljati** o tome da se **ne zadužujemo do gornje granice** naše kreditne sposobnosti kako bi si ostavili mogućnost **kasnijeg refinanciranja kredita**.

Refinanciranje kredita je transparentno, odnosno nije riječ ni o čemu drugome već o **pronalasku bolje (to obično znači povoljnije) opcije na tržištu** te vaganja **svih koristi i troškova** koje bismo imali odlučimo li se za tako nešto. **Uvođenjem eura** kao domaće valute prvenstveno će se smanjiti potreba izlaganja valutnom riziku jer su do sada vrlo često ugovarani krediti u kunama s valutnom klauzulom u stranoj valuti s obzirom na to da su izvori sredstava u bankama u značajnoj mjeri bili nominirani u stranoj valuti, a očekuje se da će se povećati ponuda kredita što posljedično dovodi i do smanjenja kamatnih stopa za dužnike.

- Plaćanje jednog zaduženja ugovaranjem novog zaduženja je **dobra opcija ako novo zaduženje**, novi kreditni odnos, za nas donosi neke koristi. Najčešće je to **niža kamatna stopa** koja posljedično znači i niže mjesečno opterećenje u smislu rate ili anuiteta. Međutim, i drugi uvjeti novog kreditnog zaduženja za nas mogu biti povoljniji - poput **troškova** ili naravi **instrumenata osiguranja** koje ćemo morati ugovoriti ili **promjene u načinu otplate** ili drugog obilježja kredita koje

nam bolje odgovara. Pri tome je važno istaknuti da bi refinanciranje ili restrukturiranje postojećih obveza trebalo dovesti do **postepenog smanjenja duga**, a ne da on stagnira ili da se povećava - zaključuju iz HNB-a.

Individualno rješenje

Iz Hrvatske udruge banaka (HUB) poručuju da svaki **prezaduženi građanin** ima svoje specifičnosti i uzroke zašto je prezadužen te svakome od njih treba pružiti mogućnost da mu se kroz razgovor i traženje individualnog rješenja, na zakonit i praktičan način, pomogne u prevladavanju trenutne situacije. Ključno je da svaki potrošač **pravovremeno komunicira** sa svojom bankom jer je u većini slučajeva moguće **pronaći rješenje** uz korištenje raznih instrumenata olakšanja otplate koji ovise o individualnoj situaciji svakog potrošača.

- Individualno (i proaktivno) **savjetovanje o dugu** predstavlja jedan od **najučinkovitijih načina** za rješavanje problema prezaduženosti. Savjetovanje je primarno **fokusirano na dužnika**, odnosno mogućnost otplate duga koja ne ugrožava pokrivanje osnovnih životnih potreba, ali je i u **interesu vjerovnika** kojima se osigurava da će se dug otplatiti u održivom roku i iznosu. Građanima, ovisno o njihovom financijskom problemu, financijski savjetnici prije svega rade **analizu prihoda** i dugovanja temeljem informacija dobivenih od klijenta te iz sustava Fine - kažu iz HUB-a.

Nakon toga, nastavljaju iz HUB-a, u zajedničkom dogovoru kontaktiraju vjerovnike te pokušavaju za klijenta pronaći najpovoljniji model otplate (nagodba), a zatim, ovisno o klijentovim mogućnostima, putem obročne otplate ili kredita u nekoj od poslovnih banaka dogovaraju otplatu obaveza po kojima je ovršen. Kada se pristupa Savjetovalištu, financijskom savjetniku je inicijalno potrebna dokumentacija Fine koju građani mogu dobiti na šalteru poslovnice.

Savjetovanje može uključivati :

- pružanje informacija
- planiranje i uravnoteživanje budžeta
- pomoć u procesu zaključivanja nagodbi s vjerovnicima
- pregovore s kreditorima i druge slične aktivnosti

Financijski stručnjaci informiraju i educiraju svakog pojedinog dužnika te nude mogućnosti konkretnih rješenja kako bi građani s financijskim poteškoćama ponovno preuzeli kontrolu nad svojim životima.

Tri su moguća raspleta ove situacije:

1. refinanciranje

- Podrazumijeva zamjenu postojećih kreditnih obveza novim kreditom s ciljem ugovaranja povoljnijih uvjeta kredita. Otplate starih kredita i sklapanjem novog ugovora o kreditu omogućuje se izmjena svih uvjeta kredita kao i sama struktura i način otplate kredita.

2. međufinanciranje

- Model koji predstavlja oblik kreditiranja koji će omogućiti podizanje kredita bez prethodno ušteđenih sredstava. Tako se kredit za međufinanciranje prilagođava mogućnostima, potrebama i planovima dužnika te ga on ima pravo zatražiti po modelu koji mu najviše odgovara.

3. reprogramiranje

- Dužnici koji imaju redovna primanja, zaposleni su na neodređeno vrijeme ili su u mirovini, imaju mogućnost reprograma svojih obaveza. Reprogramiranje duga predstavlja izradu novog plana otplate duga sporazumom između kreditora i dužnika, odnosno formalno odgađanje za budućnost onoga što se ne može platiti danas.

Savjeti stručnjaka

Nikola Kaselj iz Centra za zaštitu potrošača Vukovarsko-srijemske županije 'Glas potrošača' kaže da je refinanciranje prva opcija za potrošače u problemima.

- Postoje mogućnosti upravljanja dugom u slučaju otežanih situacija otplate. Može se pokušati ugovoriti s bankom određene mogućnosti refinanciranja dospjelih obveza u slučajevima izvanrednih situacija - kaže Kaselj i napominje da se problemi događaju i nitko ne može egzaktno predvidjeti što će biti sutra.

Gubitkom radnog mjesta ili zbog zdravstvenih problema potrošači više nisu u mogućnosti vraćati svoj kredit i tada kreću problemi - najčešće dođe do ovrhe koja je jedan od najvećih problema za brojne građane.

- Smanjenje kreditnog opterećenja ali i druge opcije koje potrošači mogu koristiti kada se nađu u problemima jedan je od modela rješavanja problema - zaključuje Kaselj.

Igor Škratić, predsjednik Udruge Padobran i direktor tvrtke Be-On savjetovanje, kaže da njihova iskustva odnosno iskustva s klijentima koji im se javljaju pokazuju da se uvijek radi o **nekom objektivnom problemu** koji je promijenio situaciju do te mjere da je došlo do neurednosti u otplati.

- U većini slučajeva radi se o gubitku posla ili padu primanja, privatnim problemima poput razvoda, smrti u obitelji, bolesti, često u kombinaciji s rastom mjesečnih obveza (CHF krediti) - kaže Škratić i napominje da je navedene okolnosti teško predvidjeti i građani obično zaduživanju pristupaju 'optimistično', uz pretpostavku da će im prihodi rasti, a obveze padati.

- Općenita su pravila da treba **čitati što potpisuješ**, kod ugovaranja kredita sada ima **tona dokumentacije** koja bi trebala osigurati da potrošači budu svjesniji mogućih rizika, ali naša iskustva su da se dokumentacija ne čita uopće ili ne čita s razumijevanjem. Također, pravilo je da se **dugoročna imovina financira dugoročnim izvorima**, uz sadašnju dostupnost stambenih kredita i APN tu se situacija popravila zadnjih par godina - smatra Škratić.

- Kada radimo restrukturiranje dugova građana sugeriramo da sve **zapakiraju u jedan dug** koji omogućava uredno funkcioniranje i ne utječe na kvalitetu života. Često se uzimaju **nepovoljni kratkoročni krediti** ili internet pozajmice da bi se jedan dug zatvorio drugim, a to ne rješava problem nego ga u pravilu povećava i dogodi se eskalacija nakon par mjeseci jer se obveze više ne mogu uredno podmirivati iz mjeseca u mjesec (što je zapravo i jedna od definicija prezaduženosti)

- zaključuje Škrgatić.

Stoga pažljivo s kreditima. Upravljanje dugom nije suviše komplicirano. Jedna od najpoznatijih rečenica [Warrena Buffeta](#) je:

- Pravilo broj 1: Nikada ne gubite novac.
- Pravilo broj 2: Nikada ne zaboravite na pravilo broj 1.

Kada imate nekoliko kredita i visoke kamatne stope, gubite novac. Ne gubite novac. I ne dopustite da vam kredit bude stegnuta omča oko vrata.

Izradu i objavljivanje serijala tekstova pod naslovom 'Kreditna omča – nikad jednostavnija, a nikad opasnija', autorice Jasmine Džanović, finansijski je podržala Agencija za elektroničke medije kroz projekt Poticanja novinarske izvrsnosti za 2022. godinu.

**U tekstu su izneseni osobni stavovi i savjeti autora koji se ne mogu ni pod kojim uvjetima smatrati službenim stavovima Savjeti.hr-a. Savjeti.hr ne preuzima odgovornost za sadržaj ovog teksta.*